

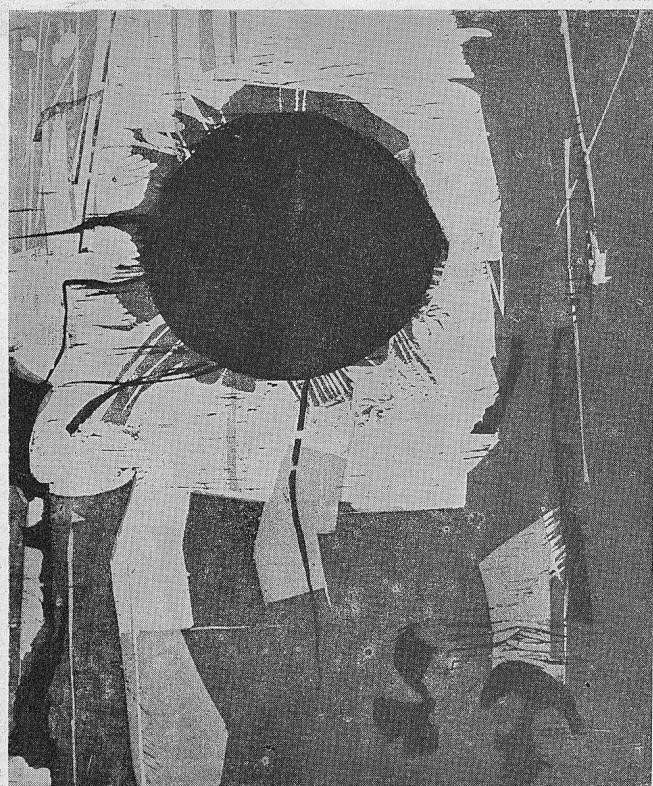
ZABORAV

Učiteljica je stajala kraj prozora svoje ton Bezeredi, Marta Bornemisa, Marcel so; šest prizorskih okana i sekalo je na Berkesi, Mikloš Buzogáni; trudila se da komade sliku pejaža koji se prostirao predstavi sebi kako je živeo taj čovek pred njom; nagnuvši se malo napred za u ovoj sobici gde ona sada drži, gde gledala se u džombasti, kao strela prav li se nalazio njegov krevet a gde je, put pokriven rosom, koji se mestimčno kako li je stajao kraj prozora, kako li je belasa od inja i gubi u beskrainoj daljinji, držao ruku dok je urezivao monogram u tamo u pravcu sela koje se odavde ne dasku. Učiteljica je strnjku kako se pro- naizgled nije bilo nikakve veze između teže pored obližnjeg salasa tamo desno od njenih još svežih letnjih usponjem u loga puta, na pet-šest dobačaju kamrenom što je samo vrhom prsta ovlaš prelazila odavde ili možda nešto i više; na strnjštu preko monograma i sve više grčila kaži- je davno uvenuto već i bosiljak; tamo pri prst kao na primer vranu svoje kandže; njenom kraju stajao je jedan seljak — ona vrana koja je doskorila bila samo ne- osmraćao kada se koleba hoće li se ko- nećno određenja tačka na vrhu bagrema načinu, ponekada bi ih ljutito zagrabilo i gurkala vrhovima prstiju sa izrazom dosade na licu, kao neke stvarice koje bi čovek najradije tresnuo u zapečak, kamo kakvu iscepalu čarapu ili iznosenju suknju koja je inače dosadila pa može dobiti jedino kao krpa za brisanje prasine; mnogo vremena je gubila oko tega da ovakvim ili onakvim načinom podvezivanja učini svoje grudi privlačnijim, lepšim, na kraju bi uvek došla da davno poznatog zaključka, da joj grudi ipak donekle dolaze do izražaja kada se isprati u ramena i ruke zabaciti unazad, tako se ne gubi potpuno oblinja, ali ovakvo držanje tela nalazila je suviše ukočenim, bio je naporno hodati dole-gore uz ovakvo držanje, nikako nije mogla da se privinke na bi se svaki put sa gorčinom učitaju u rednjem uredjivanju kose, tada bi joj se lice ponovo ozarilo, imala je gustu kestenjastu kosu i mogla je da namešta frizuru kako joj srce zaželi, pa ipak najradije je nosila glatko začešljano utegnutu kosu, nos joj je bio blago povijen ali njoj se ipak činio privlačnim, crte svog lica smatrala je klasično grčkim, bilo je nesto istine u tome, bila je tamnoputa sa crnim očima; u ono vreme, toku prvih godina, mnogo je davalna na svoj izgled, naručila je po koju modnu haljinu, pa čak i cipele, doduše nalazila je i druge poslove za sebe, uvrtela je sebi u glavu da će patos učinje, oduvek premazivan uljem, ostrugati i oribati da sve sija, odučila je da dajci ubuduće skidaju svoju blatinjavu obuću u uzanom hodniku, doneće svaki papuce i samu u njima će moći da ulaze u učionicu; u slobodno vreme, zajedno sa svojim djacima, latila se patosa, izrodio se višemesečni mukotropni posao, a patos je naravno, i pored beskrainog struganja zadržao mrko-zutu boju, tada je u besu premazala parket pastom, i uglačala, dajci su isprva padali na svakom koraku, godine su prolazile zatim, prolazile jedna za drugom, ona je sve drveća stajala kraj prozora i posmatrala put koji se pruža u nedogled, često vezivao vrlo upadljivu i ukusnu kramljivu kažiprostom monogram urezani u dascu prozora. Traktorista je često navraćao, donosi je poštu, njegova kosa bila tako rado zagledala, ili s tim na primer je malo pređena iznad dela, učiteljici te što se parfumisao kao kakav kico, vrelo čisto vruće zanimljivim tim pre što je menom, imajući u vidu njegovog duševnog upadljivo mladolik, nosio je potkres- sjet, ponašanje i čitavo njegovo biće, uči- ne brčice, prsti na njegovim rukama bili teljica je zaključila da ovaj mladić kao

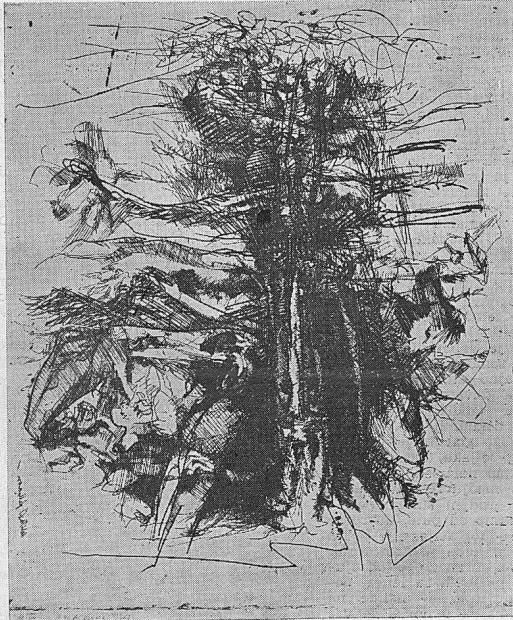
ili skraćivala zakačaljkama svoju suknju, su neobično veliki, debeli, očigledno meki nameštala ovakvu ili onaku frizuru i u sa bolećivom pedanterijom izribani; u ledajući se dugi i pažljivo u dva ogledala veličine knjige, postavljena pod odgovarajućim ugлом oko nje, pri škiljavom svetu petrolejke; svoje noge smatrala je obično previše misicavim, zborog toga bi suknju popustala za jedan-dva prsta dužu nego što bi trebal, sa zadovoljstvom bi gladila svoj struk, to je uvek bio njen početak: bila je neobično vitka struka; mnogo vremena bi utrošila zatim oko grudi, smatrala ih je suviše nerazvijenim, ponekada bi ih ljutito zagrabilo i gurkala vrhovima prstiju sa izrazom dosade na licu, kao neke stvarice koje bi čovek najradije tresnuo u zapečak, kamo kakvu iscepalu čarapu ili iznosenju suknju koja je inače dosadila pa može dobiti jedino kao krpa za brisanje prasine; mnogo vremena je gubila oko tega da ovakvim ili onakvim načinom podvezivanja učini svoje grudi privlačnijim, lepšim, na kraju bi uvek došla da davno poznatog zaključka, da joj grudi ipak donekle dolaze do izražaja kada se isprati u ramena i ruke zabaciti unazad, tako se ne gubi potpuno oblinja, ali ovakvo držanje tela nalazila je suviše ukočenim, bio je naporno hodati dole-gore uz ovakvo držanje, nikako nije mogla da se privinke na bi se svaki put sa gorčinom učitaju u rednjem uredjivanju kose, tada bi joj se lice ponovo ozarilo, imala je gustu kestenjastu kosu i mogla je da namešta frizuru kako joj srce zaželi, pa ipak najradije je nosila glatko začešljano utegnutu kosu, nos joj je bio blago povijen ali njoj se ipak činio privlačnim, crte svog lica smatrala je klasično grčkim, bilo je nesto istine u tome, bila je tamnoputa sa crnim očima; u ono vreme, toku prvih godina, mnogo je davalna na svoj izgled, naručila je po koju modnu haljinu, pa čak i cipele, doduše nalazila je i druge poslove za sebe, uvrtela je sebi u glavu da će patos učinje, oduvek premazivan uljem, ostrugati i oribati da sve sija, odučila je da dajci ubuduće skidaju svoju blatinjavu obuću u uzanom hodniku, doneće svaki papuce i samu u njima će moći da ulaze u učionicu; u slobodno vreme, zajedno sa svojim djacima, latila se patosa, izrodio se višemesečni mukotropni posao, a patos je naravno, i pored beskrainog struganja zadržao mrko-zutu boju, tada je u besu premazala parket pastom, i uglačala, dajci su isprva padali na svakom koraku, godine su prolazile zatim, prolazile jedna za drugom, ona je sve drveća stajala kraj prozora i posmatrala put koji se pruža u nedogled, često vezivao vrlo upadljivu i ukusnu kramljivu kažiprostom monogram urezani u dascu prozora. Traktorista je često navraćao, donosi je poštu, njegova kosa bila tako rado zagledala, ili s tim na primer je malo pređena iznad dela, učiteljici te što se parfumisao kao kakav kico, vrelo čisto vruće zanimljivim tim pre što je menom, imajući u vidu njegovog duševnog upadljivo mladolik, nosio je potkres- sjet, ponašanje i čitavo njegovo biće, uči- ne brčice, prsti na njegovim rukama bili teljica je zaključila da ovaj mladić kao

erki hervo (finska)

crno sunce. 1961. (dvorez u boji)

traktorista suviše liči na govedara, što je ja joj je dosezala do pola listova i plitke cipele — sa blokejima na petama, cipele jao radio-aparat; nije se ni osvrnula, rastao bi za desetak santimetara da bi se bile vrlo pedantno očišćene ali ipak blato za govedara, onda znatno više podseća na traktorista. Godinama kasnije, kada je ja ostavilo duboke tragove razaranja — učiteljica nije više ni nadala tome, na stala je zatim kraj prozora i posmatrala njenu najveću radost od jednom je prešao da se parfimiše, nije dao nikakvo objašnjene o razlozima ali i to se ubrzao saznao, naiče oženio se, samo je još jednom posetio učiteljicu, a onda čudno, bez objašnjene, jednostavno prestao da dolazi tako da se učiteljica se čudila što tek sada zapazila njegovu ženidbu i ponosaša se prema njoj, i ranije, mada ga je nešto temeljito počela zagledati, učinilo joj se da je traktorista u međuvremenu postao trom i pogribio se kao da mu se veliko breme srušio na pleće, očevalio je više nego što je to nju privlačilo i nekako postao kostičati, možda je samo smršao, a prst su mu, vidi zaista, postali nekako čvornovati; učiteljica se čudila što tek sada zapazila ovu, upravo zbog toga nije povjeravala sebi, nije verovala sopstvenim očima: sumnjivala se da je zbog najnovijeg razvoja dogadaja — ma da nije osečala nikakve posledice tih promena — postala možda pristrasna i proučavala ovog čoveka sa očigledom namerom da razori iluzije, pozurila je odmah — da ne bi bila nepravna — da umri sopstvenu savest: to se nijmo samo princičava, taj čovek bio je duševak, što čak i brčici su mu kao paperje, baš kao i onog dana kada ga je prvi put videla, doduše tačno je i to da su godine neuromolive ali ipak, on se gotovo nista nije izmerno ili možda nešto sasvim malo; zbog svega toga odlučila je da mu se umiljava trudeći se pri tome da ne buđe nametljiva, da ne ide u krajnost, traktorista je i pored toga prestao da dolazi, konačno, za svagda, i tako mesec i po posle povratka sa letnjeg raspusta u seosku školu baš nije zavirivao kod nje, ni živa duša nije kročila preko njenog praga, ostala je nasamo sa svojim starodominim nameštajem, smede obojenim stolom, krevetom, ormaram i dvena stolicama, sa starim baterijskim radio-aparatom veličine tašne kojega je sinac, pošto joj dugo nije padao san na oči, postavila na stolicu kraj kreveta na dohvati ruke, ugasile je petrolejku, oči su joj brzo privlike na žminkavo svjetljanje radio-aparata, okolini predmeti, jedva razgovetni nameštaj, pružali su neuobičajeni prizor pošto su nekako porasli u mraku, iz radio-aparata brušala je muzika, u sobi je bilo prohladno, prava jesenja atmosfera, učiteljica se prevratala u krevetu ali san nikako nije padao na oči, zvuci muzike razgonili su polako njene misli, dremljiva militavost sve više je uzimala maha ali mirni san nikako nije dolazio, već samo nemirna prevrtanje, dok je tako zurila u mrak otvoreni oči, došetila se nečega, bosonoga u kratkom gornjem delu pidžame, pipkajući dosegala se do ormara i pronašla flašu sa rakijom koju je donela sa sobom po povratku sa raspusta u nameri da počasti eventualne goste, flaša je bila nenačeta, uzel je i čašicu iz ormara, zavukla se ponovo u krevet, natočila je i postavila čašicu zajedno sa flašom na radio-aparat, navukla je opet pokrivač do grla, kada je po treći put natocila učinilo joj se da čašica meće na radio-aparat ali je ona tresnula na pod, iscerila se ne osvrčuti se uopšte za čašicom, flaša nije ni pokusala da stavi na radio, spustila je pravo na patos, tu kraj glave, pomisla da sa poda ne može više nikako pasti na patos učinila joj se vrlo svog života samo posmatrajući put, daleko savijanju lomila bi se ili bi se možda pojačavala, sve češće je pružala ruku za praskozorju, u podnevnom sunčanom blještu čovečeg rasta, živilina nije bila u flăšom i natezala onako bez čašice, sve sku, u tmini gustoj kao testo; grčila je stanju da preleti, ali pri zemlji bila su prste, još samo vrhovima je doticala, a izbušene kroz žicu dve male rupe, tek to, raskopčala i pidžamu, radio je treštao; zatim samo nočtima grebalu po sljovima, like da se živilina može provući, tako su se ljuštala stara boja, monogrami služe bilo je rasutu svud po zemlji crvenkasto pamćenju, ako je tako neki samo prsti perje i paperje, tu i tamo videći su se voljno, kulturozivina je bila debela kao boja sa njih, nije postala nerazgovetni, bravogi čepiranja; brižljivo je utvrđivala mladu voćku, zemlja je sigurno brižljivo neka ostane ravnila, žuta površina u obliku kutije od šibica; ali gle, i to će po kakav iznenadni vjetar zalupio pa da je i plodnija u ovom kraju, zaista, džombe služiti sećanju, posle pet i deset godina živilina ostane preko noći napolju, ko na putu ne izgledaju tako skorčalo kao kada neko opet bude stajao ovde kraj zna ko će ih uzeti u zaštitu; uputila se tamo dalje, drobe se olako pod djonovima parala, je užduž i poprečno, pod nočtinama se brzo stvorile u kulturoziku, ovo otvora se učiteljica se oprižila i raširila kao sivojerevmeno onaj dvoreća koga je u zenskom internatu udarila kap dok je testero drva — to se dogodilo u vreme kada je počala prvi razred, sve je započelo tada, u toj godini — mada su se zgrázavale i plasile ipak se su došunjale da ga vide, prosto se sav, oči su mu bile plave. Morala je konačno ipak zaspala, pošto je radio prenudio iz snova sa jednim gromoglasnim „dobro jutro“, mamume glave trgla se bošinu, zamislile se da se li je izgrevao ovo, zaviruju u bunar bez ikakve potrebe, zaista, rosa se već poodavno osušila, sve zašto, kako je gledao kroz prozor, u kakšnjem truu od daske zario joj se prst, topili sunčevi zraci osušili su već i put, u tom položaju je držao ruke, kako je pipkala je izvesno vreme oko prsta a polako počinje žega, skrinula je kaput, leđa je prezenjem u sivo praskozorje, iz bokala ali ga nije vratala na sredinu ili recimo: kao bradavica, i ona ih tri crvene dugme, kažiprostom ga gladila manje, nešto će se razorčarano primetiti da je nula, nije ni osetila da joj se parbenje ovog jutra, ni kasnije, nikada više; ispod severoistoka pomaljaju se blede konture radio bio uključen, osečala je neku gor-smedje boje zavuklo pod nokat, prisila je tanke počkožice na prstu ponela je slijasti dimnjaka i tornjeva; prebacila je kaput čimnu u ustima, umorno je vratala glavu krevetu i izvukla lavor ispod njega, po-trun, ispod nokta zaglavljenu ljuštinu preko leve ruke i pritisnula ga uza se, nazad na jastuk, razrogaćenih očiju gledala je sa praznu stolicu, nasula vode smedje boje, jedva toljku kao mali mladež, medju njene prste zakačilo sa jedno bledo bescijeli ležići nepomično u ugлу sobe, ormara i postavljala na sto prislanjajući tome da ne postoji nigde na svetu takva možda negde u naborima krevetnine, izpočela je da evokuje, osećala se previše stola odakle ga uzelu već na samu ivicu, komada na vratu iz uva, eto baš toliko da nije bila svesna da to čini, baš kao umornom da bi ispružila ruku da učutka tako da ga u nesmotrenom momentu je to parbenje suve boje; nije otišla u što nije znala ni to da je pod nočtom radio, taj prokleti radio što tako neuromorno mogla lako oboriti zajedno sa petrolej-pravcu seli već bas u suprotnom smjeru, upravo tog prsta ponela tručići smedje i bestidno sliži pamćenju, šalje svoje kom od koje bi iscurio gas; žurno se umi-skrenula je levo prvima podočnim putem boje (koji će jednom, možda ubrzo, ne ruke iz jednog propalog udaljenog sveta la, obrisala i začesljala, nije stala pred i brzo izbilja na drugi put ovičen dudo-primetno ispasti i izgubiti se negde u snova; zamagljenih očiju zurila je nekuda ogledalo koje bi obično uvek uzimala iz vima, koracala je žurno, razmisljavajući o prasini kraj puta ili negde u travi, a ležići nepomično u ugлу sobe, ormara i postavljala na sto prislanjajući tome da ne postoji nigde na svetu takva možda negde u naborima krevetnine, izleži na jastuk, učiteljica se kraj kreveta tačka odakle ne bi vodili putevi prema gubiću se isto onako kao i slijesta ljuštica, krevet uopšte nije nameštala, flašu nešto oko pola časa kada je zapalila za ubod — uklonilo zna pravilno rukovati sa rukom iz koje je nedostajala trećina prvog čoveka, išao joj je pravo u susret sa njom.

Luciano de vita (Italy)

ima takvih ljudi koji za čitavo vreme bi spadala u slojevima, pri najmanjem nikošta pasti na patos učinila joj se vrlo svog života samo posmatrajući put, daleko savijanju lomila bi se ili bi se možda gledajući a sasvim blizu vide, u sivom prostoru raspadala; ograda je dostizala višku i natezala onako bez čašice, sve sku, u tmini gustoj kao testo; grčila je stanju da preleti, ali pri zemlji bila su prste, još samo vrhovima je doticala, a izbušene kroz žicu dve male rupe, tek to, učiteljica je i postavila čašicu zajedno sa flašom na radio-aparat, navukla je opet bude stajao ovde kraj zna ko će ih uzeti u zaštitu; uputila se tamo dalje, drobe se olako pod djonovima parala, je užduž i poprečno, pod nočtinama se brzo stvorile u kulturoziku, ovo otvora se učiteljica se oprižila i raširila kao sivojerevmeno onaj dvoreća koga je u zenskom internatu udarila kap dok je testero drva — to se dogodilo u vreme kada je počala prvi razred, sve je započelo tada, u toj godini — mada su se zgrázavale i plasile ipak se su došunjale da ga vide, prosto se sav, oči su mu bile plave. Morala je konačno ipak zaspala, pošto je radio prenudio iz snova sa jednim gromoglasnim „dobro jutro“, mamume glave trgla se bošinu, zamislile se da se li je izgrevao ovo, zaviruju u bunar bez ikakve potrebe, zaista, rosa se već poodavno osušila, sve zašto, kako je gledao kroz prozor, u kakšnjem truu od daske zario joj se prst, topili sunčevi zraci osušili su već i put, u tom položaju je držao ruke, kako je pipkala je izvesno vreme oko prsta a polako počinje žega, skrinula je kaput, leđa je prezenjem u sivo praskozorje, iz bokala ali ga nije vratala na sredinu ili recimo: kao bradavica, i ona ih tri crvene dugme, kažiprostom ga gladila manje, nešto će se razorčarano primetiti da je nula, nije ni osetila da joj se parbenje ovog jutra, ni kasnije, nikada više; ispod severoistoka pomaljaju se blede konture radio bio uključen, osečala je neku gor-smedje boje zavuklo pod nokat, prisila je tanke počkožice na prstu ponela je slijasti dimnjaka i tornjeva; prebacila je kaput čimnu u ustima, umorno je vratala glavu krevetu i izvukla lavor ispod njega, po-trun, ispod nokta zaglavljenu ljuštinu preko leve ruke i pritisnula ga uza se, nazad na jastuk, razrogaćenih očiju gledala je sa praznu stolicu, nasula vode smedje boje, jedva toljku kao mali mladež, medju njene prste zakačilo sa jedno bledo bescijeli ležići nepomično u ugлу sobe, ormara i postavljala na sto prislanjajući tome da ne postoji nigde na svetu takva možda negde u naborima krevetnine, izleži na jastuk, učiteljica se kraj kreveta tačka odakle ne bi vodili putevi prema gubiću se isto onako kao i slijesta ljuštica, krevet uopšte nije nameštala, flašu nešto oko pola časa kada je zapalila za ubod — uklonilo zna pravilno rukovati sa rukom iz koje je nedostajala trećina prvog čoveka, išao joj je pravo u susret sa njom.